

OKUL TİYATROSU MANİFESTOSU

Kemal ORUÇ*

Dolu bir tiyatro salonu... Sahnede dört beş yaşlarında çocuklar. Çocuklardan biri yerde yatıyor; üzerine bayrak örtülmüş. Diğer çocuklar dizlerini döverek ve ağlıyormuş gibi yaparak “Gitti, öldü, şehit oldu.” diyor. Fondaki müzikte yoğun bir duygu sömürüsü... Bu sırada çocuklardan biri titreyerek yerden kalkıyor ve sahne gerisindeki duvara çarpana kadar geri geri gidiyor; gözü hep yerde yatan ceset rolündeki arkadaşında! Bir öğretmen hızla sahneye giriyor ve rolünden çıktığı için, korkuyla titreyen çocuğu, öfkeyle, sahne dışına sürüklüyor.

Ölüm, ceset, şehit, bayrak, gözyaşı, hüzün... Dört beş yaşlarındaki çocukların bu kavramlarla işi ne?

Farklı yaş gruplarının, okul tiyatrosu adı altında, sahnelediği birçok “tehlikeli” oyun ve geçirdikleri “zararlı” süreç incelenmiş, son olarak da yukarıda anlatılan olaya şahit olunmuştur.

Bütün bu olaylar da “Okul Tiyatrosu Manifestosu”nu kaleme alma gereğini doğurmuştur.

- Okul tiyatrosunda hiçbir öğrenci zorla sahneye çıkarılamaz. Gerekirse, öğrenciye sahne gerisinde, oyun yazımı aşamasında, teknik kısımda (dekor, kostüm, makyaj, efekt gibi) veya salonda görev verilebilir.
- Bir oyunda yer almak yoluyla kendisini ifade etmek isteyen bir öğrenci sahne dışında bırakılamaz.
- Okul tiyatrosu oyunu nefret suçu, ırkçılık, düşmanlık, aşırı milliyetçilik, ötekileştirme, inanç sömürüsü vb. öğeler içeremez.

- Oyunun anlamını, yaş grupları da düşünülerek, öğrencilerin çıkarması sağlanmalıdır. Hiçbir çocuk/genç anlamadığı bir kavramı sahnede sunmak zorunda değildir.
- Okul tiyatrosunda insanların özürleri, kusurları ve eksiklikleri güldürme veya duygu sömürsü malzemesi olarak kullanılamaz.
- Bir öğrenci sahneye salt fiziksel özelliklerinden dolayı (şişman, güzel, çirkin vb.) çıkarılamaz. Öğrencinin bu yönü gereksizce vurgulanmış olur. Oyundaki rolü öğrencinin, oyun sonrasındaki, sosyal yaşamını etkilememeli, öğrencinin oyundaki rolü sebebiyle diğer arkadaşları tarafından rencide edilmesine fırsat verilmemelidir.
- Okul tiyatrosunda “yıldız oyuncu” olmaz. Tüm öğrenci/oyuncular eşittir. Rolü daha fazla olan bir öğrenci/oyuncunun daha az rolü olana göre hiçbir üstünlüğü yoktur. Rolü çok olan öğrenci/oyuncuya daha az rolü olan bir öğrenci/oyuncu yardım etmelidir. Böylece rolü ve görevi paylaşmış olacaklardır.
- Sanılanın aksine, tiyatro çalışmalarına katılan öğrencilerin akademik başarıları artar. Öğretmenler ve veliler bu konuda bilgilendirilmelidir.
- Kaynaştırma öğrencilerinin de oyunlarda görev alması onların buldukları sosyal çevrelere daha kolay adapte olmasını sağlar.
- Okul tiyatrosunda sonuca değil, sürece odaklanılmalıdır. İyi geçirilmiş bir süreç hem kişisel gelişime katkıda bulunur hem de sonunda iyi bir oyun çıkmasını sağlar.
- Bir tiyatro oyunu öğrencinin ileriki tüm yaşantısını etkileyebilir. Öğretmen/yönetmenin görevli tüm öğrencileri çok iyi tanıması ve süreç içinde onların olumlu değişimine katkıda bulunması gerekir.
- Öğrencilerin istemediği, ilgi çekmeyen bir oyun sahnelenemez. Grubun kendi oyununu yazması her zaman öncelikli olarak tercih edilir. Böylelikle öğrencilere kendi düşüncelerini ve gündemini anlatma fırsatı verilmiş olur.
- Sırf klasik olduğu için bir oyun seçilemez. Klasik oyunların dili genellikle ağırdır öğrencilerin ilgisini çekmez. Bu durumda grup ya bu oyunun konusunu

güncelleştirip yeniden yazmalıdır ya da oyun öğrencilerin yaş dönemine göre uyarlanmalı; olay akışı ve dili sadeleştirilmelidir.

- Yazılmış bir eser, olduğu gibi sahnelenmek zorunda değildir. Mümkünse, yazarından izin alınarak oyun üzerinde değişiklik yapılabilir. Önemli olan oyunun savunduğu özün değiştirilmemesidir.
- Bir okul tiyatrosu oyunu düz bir şekilde öğüt verme üzerine kurulmamalı; öğretiler oyun içinde verilmelidir.
- Oyunu sahnelemeden önce hem grubun kaynaşması hem de oyuncuların hazır olmaları için, beden eğitimi, nefes, ses, yaratıcı drama ve oyunculuk çalışmaları yapılması gerekir.
- Mutlaka ortak bir çalışma planı hazırlanmalı ve bu plana okul yönetimi ile öğretmenler de destek vermelidir.
- Profesyonel ya da amatör, başka bir ekipten izlenilen bir oyun kopyala-yapıştır yöntemiyle sahnelemez. Her oyun özgün olmalıdır. Öğretmen/yönetmenin ve görevli tüm öğrencilerin fikirleri, yetenekleri, yaratıcılıkları ve çalışmaları doğrultusunda ortaya yepyeni bir oyun çıkmalıdır.
- Bir öğretmen kendi yönetim becerilerini göstermek ya da yönetimin gözüne girmek için öğrencileri kullanarak oyun sahneleyemez.
- Okul tiyatrosu öğrenci merkezli uygulanmak zorundadır. Dolayısıyla öğrenciler rejide etkin olmalıdır.
- Öğretmen/yönetmen okul tiyatrosunda klasik anlamda yönetmenlik yapmaz. Daha çok bir danışman/rehber gibi olmalıdır.
- Sahnelemede son karar öğretmen/yönetmende olduğu halde, onun alacağı karar da mutlaka öğrencilerin yaklaşımını ve isteğini tümler şekilde olmalıdır.
- Rol dağılımda istek birinci sırada etkili olmalıdır. Yine de öğretmen/yönetmen öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini de göz önüne alarak son kararı vermelidir. Çok istediği halde ağır bir rolü kaldıramayan öğrenci büyük bir başarısızlığa uğradığını düşünebilir.
- Türkçe ya da edebiyat öğretmenleri oyun yönetebilir, diye bir kural yoktur. Okul tiyatrosunda uygulama yapacak olan öğretmenin, alanı ne olursa olsun, mutlaka tiyatro eğitimi/deneyimi olmalıdır. Dışarıdan gelecek olan profesyonel

bir yönetmenin de mutlaka pedagojik anlamda yetkin olması zorunludur. Bunların dışında öğretmen/yönetmen sosyoloji, psikoloji, felsefe, estetik gibi alanları bilmelidir.

- Öğretmen/yönetmenin süreç içindeki olumlu tavrı grubun daha verimli ve keyif alarak çalışmasını sağlar.
- Çalışma disiplini, sert ve baskıcı olmak anlamına gelmez. Bilinir ki öğrenciler sevdiği öğretmen derslerinde daha başarılıdır. Bu sebeple öğretmen/yönetmenin kendisini sevdirmesi ve bu yolla düzenli çalışmayı sağlaması gerekir.
- Özellikle okul öncesi, ilkokul ve ortaokul dönemleri oyunlarının değerlendirilmesi salt sanatsal olmamalıdır. Küçük hatalar görmezden gelinmeli, ama büyük bir hata yapıldıysa da, önce oyunun iyi tarafları övülmeli, daha sonra büyük hata, farkına varılması ve bir sonraki sefere dikkat edilmesi için, eleştirilmelidir.
- Hiçbir şekilde öğrenci/oyuncular birbirleriyle mukayese edilmemelidir. Doğru olan grubun kolektif çalışmasının değerlendirilmesi ve takdir edilmesidir.
- Süreç içinde, tasarlanan gösteri bir zafer getirecekmiş gibi davranılırsa, en küçük bir hata bile hayal kırıklığı yaratabilir. Vurgulanması gereken şudur: Düzenli ve birlik içinde geçirilen her prova sürecinin sonunda iyi bir gösteri yapılır.
- Tiyatro oyunları yarıştırlamaz. Tiyatronun en büyük ödülü tiyatro yapıyor olmaktır.
- İçinde yarışma barındırmayan tiyatro şölenleri çocukların diğer okul tiyatrosu oyunlarını izlemesini, tüm ekiplerin kaynaşmasını ve çalışmaların paylaşılmasını sağlar.
- Okul tiyatrosu bir reklam malzemesi olarak kullanılamaz.
- Okul tiyatrosunda öğrenci rüşvetle sahneye çıkarılamaz. Gösteri sonrasında, motivasyon ve teşvik amacıyla, emeği geçen tüm öğrencilere bir teşekkür belgesi ya da onur belgesi verilebilir.
- Oyun her nasıl sahnelenirse sahnelensin, katılım sağladıkları için tüm öğrenci ve öğretmenler takdir edilmelidir.

- Afişe emeği geçen tüm öğrenci ve öğretmenlerin adının yazılması şarttır. Gösteri sonunda sadece oyuncular değil, oyunun sahnelenmesinde emek vermiş olan tüm öğrenci ve öğretmenler selamlamaya çıkarılmalı ve her biri ayrı ayrı tebrik edilmelidir.
- Oyunun sonunda tüm grubun aynı anda selamlamaya çıkması daha sağlıklıdır.
- Okul tiyatrosu çalışmaları ve gösterisi klasik sahne dışında alternatif sahnelerde de yapılabilir.
- Kostüm, dekor vb. masraf yaratacak unsurlar bir oyunu sahnelemek için engel değildir. Alternatif kostümler ve dekor yapılabilir.
- Velilerin de kostüm, dekor vb. işlerde oyuna destek olması öğrencilerin motivasyonunu artırır. Özellikle okul öncesi ve ilkokul döneminde gösteri öncesinde öğrenci/oyuncuların seyircilerle iç içe olması ve hatta son teknik provanın seyircilerin önünde yapılması onları rahatlatır.
- Oyunu iyi bir şekilde izleyen öğrenciler de oyunun iyi bir şekilde sahnelenmesine destek olmuştur. Bu sebeple gösteri sonunda onlara da teşekkür etmek gerekir.
- Belki de aylarca provası yapılan bir tiyatro oyununun tek gösteriyle geçiştirilmesi verilen emeğe saygısızlıktır. Hazırlanan oyun birçok kez farklı seyirci gruplarına gösterilmelidir.
- Sahneleme sırasında seyirciler gürültü etmemeli ve öğrenci/oyuncuların dikkatini dağıtacak şekilde salon içinde hareket etmemelidir. Seyirciler oyun başlamadan önce bu konuda uyarılmalıdır.
- Birçok fotoğraf makinesi ve kamera öğrenci/oyuncuların performansını olumsuz etkiler. Oyunu kayda almak için tek bir kamera ve flaşsız tek bir fotoğraf makinesi yeterlidir.

Kemal ORUÇ

Tiyatro Eğitim Derneği Başkanı

23.03.2013

TIYATRO EĞİTİM DERNEĞİ
tiyed